

PROFESOR JAN SIUTA – WSPOMNIENIE O DZIAŁANIACH W RZESZOWSKIM OŚRODKU AKADEMICKIM

Joanna Kostecka¹

¹ Zakład Podstaw Rolnictwa i Gospodarki Odpadami, Kolegium Nauk Przyrodniczych, Uniwersytet Rzeszowski, 35-601 Rzeszów, ul. Ćwiklinskiej 1A, Rzeszów

e-mail: jkosteck@ur.edu.pl

STRESZCZENIE

W poniższym tekście objęto wspomnieniem profesora dr hab. inż. Jana Siutę, założyciela i długoletniego Prezesa Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej (PTIE), wspierającego działania oddziałów terenowych, wśród innych Południowo-Wschodni Oddział PTIE w Rzeszowie. Przywołano czasopismo naukowe *Polish Journal for Sustainable Development*, które przez ponad 20 lat, do niedawna z udziałem Pana Profesora w Komitecie Naukowym, propaguje inżynierię ekologiczną i zrównoważony rozwój. Wyeksponowano także spotkania Pana Profesora Jana Siuty w rzeszowskim ośrodku akademickim.

Słowa kluczowe: Jan Siuta, Polskie Towarzystwo Inżynierii Ekologicznej, rzeszowski ośrodek akademicki

PROFESSOR JAN SIUTA – REMINDERS OF THE ACTIVITIES IN RZESZÓW ACADEMIC CENTER

ABSTRACT

In the following text the memory of Professor Jan Siuta included, founder and long-time President of the Polish Society of Ecological Engineering (PTIE), supporting the activities of local branches, among others, the South-Eastern Branch of PTIE in Rzeszów. The *Polish Journal for Sustainable Development* scientific journal was recalled, which for over 20 years, until recently with the participation of the Professor in the Scientific Committee, has been promoting ecological engineering and sustainable development. Meetings of Professor Jan Siuta in the academic center in Rzeszów were also exposed.

Keywords: Jan Siuta, Polish Society of Ecological Engineering, Rzeszów academic center

PAN PROFESOR JAN SIUTA – TWÓRCA POLSKIEGO TOWARZYSTWA INŻYNIERII EKOLOGICZNEJ (PTIE)

O Panu Profesorze (Fot. 1) będzie można znaleźć wiele wspomnień, prezentujących jego liczne działania i osiągnięcia [np. Borowski 2020, Rosik-Dulewska i in. 2020]. Inspirował wielu ludzi swoimi pomysłami, stale angażował się w życie publiczne, był bezinteresownym, z jednej strony krytycznym ale i życzliwym opiniodawcą. Dzisiaj powiedzielibyśmy – uczył partycypacji w życiu społecznym, w pełni zaangażowany i pracowity do końca; już chory

był pomysłodawcą i inicjatorem pracy komitetu naukowego Krajowej Konferencji pt. „System ochrony i odnowy biologicznie czynnej powierzchni ziemi w Polsce”, która odbyła się w Kazimierzu, we wrześniu 2018 r. Konferencję tą połączono z uroczystym jubileuszem 90-lecia urodzin Pana Profesora. Bardzo uroczystą sesję jubileuszową prowadziła prof. Czesława Rosik-Dulewska, członek korespondencyjny PAN. Panu profesorowi przekazano wtedy liczne listy gratulacyjne, pamiątkowe dyplomy i prezenty od Zarządu Głównego PTIE, przedstawicieli oddziałów terenowych PTIE oraz reprezentantów środowisk naukowych i zawodowych (Fot. 2).

Fot. 1. Pan prof. dr hab. inż. Jan Siuta (wrzesień 2008 roku) podczas konferencji naukowej w Rzeszowie

Prof. dr hab. inż. Jan Siuta urodził się w roku 1928 w miejscowości Wrońsko w województwie łódzkim. Był absolwentem Wydziału Rolniczego Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie (1953 r.), natomiast doktoryzował się (1958 r.) i habilitował (1964 r.) w warszawskiej SGGW. Od 1972 r., jako profesor (od 1985 r. profesor zwyczajny) opiekował się licznymi studentami i doktorantami. Pomagał także w rozwoju wielu przedstawicieli obecnej kadry profesorskiej w całej Polsce. Był rolnikiem, gleboznawcą, wybitnym znawcą zagadnień związanych z szeroko pojętą inżynierią środowiska. Był założycielem i przez wiele lat Prezesem (od roku 2008 honorowym) Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej. Był naukowcem i pedagogiem związanym z kilkoma uczelniami rolniczymi i politechnikami, a także pracownikiem jednostek badawczo-rozwojowych i PAN. W ostatnich latach działalności związał się z Instytutem Ochrony Środowiska w Warszawie. Promował rozwiązania ekologiczne w rolnictwie (napisał książkę „Rolnictwo jest ekologią stosowaną” [Siuta 1995] także na arenie międzynarodowej, gdzie m.in. był przedstawicielem Polski w problemie „Ochrona ekosystemów i krajobrazu”).

Profesor Jan Siuta pozostawił po sobie niezwykle bogaty dorobek publikacyjny i wiele książek, ale wyrzył także głęboki ślad w sercach wszystkich, którzy go znali. Był krytyczny ale zawsze życzliwy, zaangażowany w aktualne problemy i szukanie dla nich rozwiązań. Do końca aktywny, imponował szybkim i energicznym krokiem pociągającym za sobą tych, którzy mieli szczęście go znać...

Fot. 2. Gratulacje i podziękowania (wrzesień 2018 r.) za działania na rzecz Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej, jako założycielowi PTIE i od roku 2008 jego honorowemu Prezesowi wraz z życzeniami zdrowia, miałam zaszczyt złożyć w imieniu Zarządu Głównego PTIE, jako jego Prezes w okresie 2016–2020

Pozostawił wielu nieutulonych w żalu uczniów w całej Polsce. Zostanie z nami jego dorobek i serce...

Idea utworzenia naukowego i praktycznego stowarzyszenia ludzi zainteresowanych i zaangażowanych w racjonalne kształtowanie środowiska powstawała w 1972 roku w Polskim Komitecie Kształtowania i Ochrony Środowiska istniejącym w ramach Naczelnej Organizacji Technicznej (NOT) [Działalność... 2008]. Na tle przemian społeczno-politycznych, liderzy PKKiOŚ NOT doszli do przekonania, że niezbędne jest powołanie do życia niezależnej organizacji w zakresie ochrony i kształtowania środowiska. W 1990 roku grupa inicjatywna opracowała projekt statutu Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej oraz zwołała Walne Zebranie członków założycieli (Jan Siuta, Andrzej Obalski, Anna Suszyna, Apolonia Ostrowska, Barbara Kozłowska, Barbara Łacka-Pilaszek, Bogusław Mielczarek, Edward Garścia, Grażyna Wasiak, Jadwiga Sienkiewicz, Jan Bożyszkowski, Jerzy Grabek, Józef Pałczyński, Kazimierz Królikowski, Krystyna Jopkiewicz, Małgorzata Rejman-Czajkowska, Paweł Amrożewicz, Regina Truszkowska, Stanisław Gawliński, Stanisław Siemion, Stanisław Zadrozny, Wiesław Skorupski, Zbigniew Smal), na którym wybrano władze Towarzystwa na lata 1990–1991.

W dniu 18 maja 1990 roku dokonano rejestracji PTIE w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie i tą datę należy uznać za rozpoczęcie formalnej działalności PTIE w Polsce. Władzami PTIE są: Walny Zjazd, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna i Sąd Koleżeński. Terenem działania Towarzystwa jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Siedzibą władz naczelnych Towarzystwa jest m.st. Warszawa, ul. Narocz 3 [Statut 2019, Mańkiewicz-Cudny w druku].

Aktualnie PTIE zrzesza ludzi zainteresowanych zagadnieniami kształtowania i ochrony środowiska na obszarze całej Polski. Działalność około 300 członków PTIE odbywa się w ramach funkcjonowania 11 Oddziałów Terenowych. Zarząd Główny powoływany jest przez Walny Zjazd na 4-letnie kadencje, a w jego skład wchodzi specjalści z całej Polski. Od 1990 roku powołano 8 Zarządów Głównych: I kadencja 1990–1991; II kadencja 1992–1996; III Kadencja 1997–2000; IV Kadencja 2000–2004 i V Kadencja 2004–2008; gdy działał pod Prezesurą prof. dr hab. inż. Jana Siuty. W VI Kadencji 2008–2012: Prezesem została prof. dr hab. inż. Barbara Wiśniowska-Kielian (Prezes honorowy Jan Siuta); w VII Kadencji 2012–2016: prof. PB, dr hab. inż. Aleksander Kiryluk a w VIII Kadencji 2016–2020 Prezesurę objęła prof. dr hab. Joanna Kostecka. Na Uniwersytecie Rzeszowskim odbywały się dwa ostatnie Walne Zjazdy PTIE; jeden w roku 2012 a drugi w roku 2016 (Fot. 3).

W roku 2019, tuż przed 30-leciem istnienia, Polskie Towarzystwo Inżynierii Ekologicznej doczekało się swojego sztandaru. Sztandar to

znak rozpoznawczy, manifestacja wartości, tradycji i symbol. Jest elementem funkcjonowania różnych organizacji państwowych i prywatnych. Pan Profesor Jan Siuta był zwolennikiem pomysłu na jego powstanie i popierał działania związane z organizacją jego nadania. Jako Prezes PTIE w tym czasie miałam przyjemność dyskusji z Panem Profesorem na temat postaci jego płała, hasła które miał nieść i scenariusza uroczystości nadania. Moment nadania poprzedziło zebranie Zarządu Głównego, kiedy uchwałą nr 1/2019 nadano PTIE sztandar (Fot. 4 i 5). Jego rewers zaopatrzono w sentencję "Chronimy i odnawiamy środowisko przyrodnicze", mając nadzieję, że scali dotychczasowych członków a nowych zachęci do aktywnego budowania dalszej historii Towarzystwa.

Nadanie sztandaru było momentem jego pierwszej prezentacji. Przebiegało uroczystie i wg szczegółowo zaplanowanego scenariusza. Uroczystość miała miejsce w dniu 25.03.2019 r. na SGW w Warszawie. Uczestników powitał Dziekan Wydziału Rolnictwa i Biologii; prof. dr hab. Zdzisław Wyszynski. Prowadzenie celebracji sztandaru przejęła aktualna Przewodnicząca Zarządu Głównego PTIE – prof. dr hab. Joanna Kostecka.

Sztandar uszyto w firmie Stepianiak Haft Komputerowy w Zarzeczcu. Na uroczystość wprowadził go trzyosobowy poczet sztandarowy (Fot. 6); dowódca pocztu przekazał go Honorowemu Przewodniczącemu Towarzystwa, a ten przekazał nowy sztandar pocztowi, który reprezentował Zarząd Główny Stowarzyszenia.

Fot. 3. Prof. dr hab. inż. Jan Siuta we wrześniu roku 2012 (fot. lewa) jako uczestnik VII Walnego Zjazdu PTIE w Rzeszowie oraz we wrześniu 2016 (fot. prawa) jako uczestnik VIII Walnego Zjazdu

**Uchwała nr 1/2019 w sprawie nadania sztandaru
z dnia 25.03.2019.**

Uchwała się co następuje:

- §1. Nadaje się sztandar PTIE (Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej)
- §2.1. Sztandar składa się z kwadratowego płata, drzewca oraz szarfy. Drzewce zwieńczono głowicą w formie Godła Rzeczypospolitej Polskiej. Jest wykonane w srebrnym metalu i umieszczone na połączanej kuli.
- §2.2. Płatem sztandaru jest tkanina wykonana z aksamitnego rypsu, dwustronnie haftowana o wymiarach 100cm x 100cm.
- §2.3. Strona główna płata (awers) to rypsu w kolorze zieleni, który nawiązuje kolorystycznie do odpowiedzialności za środowisko. W części centralnej umieszczono haftowane kontury Polski w kolorze biało-czerwonym z zielonym napisem PTIE. Kontury Polski okalają napisy: POLSKIE TOWARZYSTWO INŻYNIERII EKOLOGICZNEJ, a także na dole napis: WARSZAWA 1990 – jest to data powstania PTIE.
- §2.4. Strona odwrotna płata (rewers) jest wykonana z aksamitnego rypsu w kolorze karmazynu polskiego. W części centralnej umieszczone jest godło państwowe – srebrny orzeł, z głową zwróconą w lewą stronę, z dumnie rozpostartymi skrzydłami. Głowa orła ozdobiona jest złotą koroną. Orzeł wysokości 40 cm, haftowany jest srebrnym szychem, zaś korona, dziób i szpony złotym. Godło okalają haftowane na złoto napisy. Na górze sztandaru jest to napis POLSKIE TOWARZYSTWO INŻYNIERII EKOLOGICZNEJ a na dole widnieje główne motto PTIE : CHRONIMY I ODNAWIAMY ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.
- §2.5. Drzewce sztandaru, o długości 245cm i średnicy 3,5 cm, wykonano z drewna bukowego. Złożone jest z dwóch części połączonych złotą, metalową tuleją. Drzewce wykończone jest elementami mosiężnymi. Boki sztandaru, z wyjątkiem boku ze strony drzewca, obszyte są frędzlami koloru złotego o długości 5cm.
- §2.6. Szarfa jest biało-czerwona i jest nieodłącznym elementem sztandaru. Jest wykonana z atlasu i związano ją w kokardę.
- §3. Wzór awersu i rewersu sztandaru określa załącznik do uchwały.
- §4. Sztandar używany jest przy okazji ważnych uroczystości w których uczestniczą przedstawiciele PTIE; takich jak Walny Zjazd, konferencje, centralne uroczystości z udziałem PTIE. Sztandar może także występować w ceremoniach pogrzebowych członków PTIE lub w czasie oficjalnych świąt Towarzystwa oraz lokalnych i państwowych. Decyzję o użyciu sztandaru podejmuje Prezes ZG po konsultacji z członkami ZG.
- §5. Sztandar przechowywany jest w siedzibie aktualnego Przewodniczącego Zarządu Głównego PTIE.
- §6. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Głównemu PTIE.
- §7. Uchwała wchodzi w życie z dniem nadania.

podpisali

prof. dr hab. inż. Jan Siuta - Prezes Honorowy PTIE

prof. dr hab. Joanna Kostecka - Przewodnicząca ZG PTIE

dr Grzegorz Kusza - Sekretarz Generalny ZG PTIE

Fot. 4. Uchwała nadająca PTIE sztandar z podpisem prof. Jana Siuty

Fot. 5. Awers i rewers sztandaru PTIE

Fot. 6. Poczet sztandarowy: od lewej – dr hab. prof. UR Justyna Koc-Jurczyk, dr Adam Piech, dr Andrzej Skwierawski, dr Małgorzata Śliwka

Fot. 7. 25 marca 2019 r. Pod czujnym okiem Honorowego Prezesa gwoździe wbija dr hab. prof. PB Aleksander Kiryluk – Prezes ZG PTIE w latach 2012–2016

Kolejnym etapem uroczystości było uroczyste wbijanie gwoździ fundatorów sztandaru. Do tej grupy należały wszystkie oddziały terenowe PTIE i kilku fundatorów prywatnych. Jako pierwszy, ozdobny młotek wykorzystał Pan Profesor Jan Siuta, by następnie jako Honorowy Prezes PTIE, nadzorować przebieg tej części uroczystości (Fot. 7). Po wbiciu wszystkich gwoździ, Pan Profesor sfotografował się przy sztandarze jeszcze raz (Fot. 8), a zabierając głos, cieszył się i mówił o przyszłych zadaniach pod wspólnym sztandarem, który scali członków.

Szerszych danych na temat historii powstania, działalności merytorycznej PTIE; w tym wydawniczej, oraz najważniejszych osiągnięć Towarzystwa i zadań na przyszłość, można poszukiwać np. w opracowaniach Siuty [1999, 2002, 2010], Kiryluka [2015] oraz Kosteckiej [2019].

Fot. 8. Na prośbę Pana Profesora Jan Siuty jeszcze jedno zdjęcie ze sztandarem

ROLA PROFESORA JANA SIUTY DLA POWSTANIA I ISTNIENIA POŁUDNIOWO-WSCHODNIEGO ODDZIAŁU PTIE

Południowo-Wschodni Oddział Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej w Rzeszowie został założony w 1996 roku przez prof. dr hab.inż. Jana Siutę, dr inż. Adama Partykę, mgr inż. Jerzego Szeremetę, inż. Mieczysława Kołodzieja, mgr inż. Jacka Szczygła, dr inż. Janinę Kaniuczak i dr Joannę Kostecką. Przez pierwsze dwie kadencje (1996–2000 i 2000–2004) Oddziałowi przewodniczył dr Adam Partyka, a sekretarzem była dr Joanna Kostecka. W 2004 r. zmieniły się władze Oddziału. Przewodniczącą została, obecnie prof. dr hab. Joanna Kostecka (do dziś), a sekretarzem były kolejno dr inż. Ewa Stompor-Chrzan (2004–2008 i 2008–2012) oraz dr inż. Justyna Koc-Jurczyk (2012–2016, 2016–2020). W kolejnej kadencji (2020–2024) na sekretarza Oddziału wybrano dr Annę Mazur-Pączka. W chwili obecnej Oddział liczy 34 członków, pracowników naukowych Uniwersytetu Rzeszowskiego i Politechniki Rzeszowskiej, a także nauczycieli z Podkarpacia.

Cele Południowo-Wschodniego Oddziału Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej w Rzeszowie realizowane są przez:

- 1) Badania nad stanem zasobów środowiska, ich ochroną i rekultywacją,
- 2) Kształtowanie środowiska w myśl zrównoważonego rozwoju,
- 3) Badania nad innowacyjnymi technikami i technologiami stosowanymi w ochronie środowiska i promującymi zrównoważony rozwój,
- 4) Edukację społeczeństwa dla zrównoważonego rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem troski o różnorodność biologiczną.

Przez poprzednie lata i w chwili obecnej, Oddział zajmuje się działalnością na płaszczyźnie promocji wiedzy inżynierskiej, edukacji pro-środowiskowej i na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz pomocy młodym ludziom nauki w zdobywaniu doświadczenia w prezentacji i dyskusji wyników swoich badań. Władze oddziału były wspierane przez Pana Profesora Jana Siutę i zachęcane właśnie do takiej działalności.

Od roku 1997 w Oddziale prowadzona jest także działalność wydawnicza. Zeszyty Naukowe Południowo-Wschodniego Oddziału PTIE z siedzibą w Rzeszowie i PTG Oddział w Rzeszowie

funkcjonowały najpierw posiadając numer ISBN, a od roku 2003, uzyskały nr ISSN. Pan Profesor Siuta wspierał wydawnictwo jako Przewodniczący Rady Programowej. W latach 2003–2015 roku, Zeszyty wydawane były pod wspomnianą wyżej nazwą (Zesz. Nauk. PTIE i PTG Oddz. w Rzeszowie, ISSN 1642-3828). W roku 2016, zmieniono nazwę Zeszytów na *Polish Journal for Sustainable Development* (Polish Journ. Sust. Development, ISSN 2450-3746, DOI: 10.15584/pjds.). *Zespół specjalistyczny do oceny czasopism naukowych dla potrzeb przyszłej oceny parametrycznej i sporządzenia wykazu wybranych czasopism naukowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego – uwzględniając wniosek prof. dr hab. Joanny Kosteckiej, redaktora Polish Journal for Sustainable Development¹* – wyraził pozytywną opinię w sprawie zmiany nazwy czasopisma, podtrzymując także wcześniejszą decyzję o przyznanych mu punktach. Czasopismo jest dostępne na stronie <http://www2.univ.rzeszow.pl/wbr/zeszyty/>, posiada cyfrowy identyfikator DOI (*Digital Object Identifier*). Rozwój czasopisma cieszył Pana Profesora Siutę i ciepło je popierał.

UDZIAŁ PROFESORA JANA SIUTY W AKTYWNOŚCI ROLNICZEGO UNIWERSYTECKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO W RZESZOWIE, ZALESIU

W roku 2008 święto Uniwersytetu Rzeszowskiego zostało połączone z jubileuszem 35 lat istnienia Ośrodka Akademickiego w Zalesiu, który swoją historię liczy od 1973 roku, kiedy powstał tu Zamiejscowy Wydział Ekonomiki Produkcji i Obrotu Rolnego Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie. Kształcono tu fachowców dla potrzeb handlu spółdzielczego na wsi i administracji państwowej, obsługującej ten dział produkcji. 15 lat później na Zalesiu powołano Filię Akademii Rolniczej z dwoma wydziałami: ekonomiki produkcji rolniczej i technologii obrotu surowcami i produktami rolniczymi. W roku 2001 kampus na Zalesiu wszedł w skład tworzącego się Uniwersytetu Rzeszowskiego. Istniał tam

¹ Pismo Departamentu Nauki Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9.06.2016 r. (znak: DN.SJN.5040.218.2016) skierowane do prof. dr hab. Joanny Kosteckiej z Katedry Biologicznych Podstaw Rolnictwa i Edukacji Środowiskowej Wydziału Biologiczno-Rolniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego.

wówczas tylko Wydział Ekonomii AR. Historia funkcjonowania w obrębie UR objęła następnie dwa kolejne wydziały: Biologiczno-Rolniczy i Ekonomiczny, by w roku 2020 po reorganizacji struktury UR znaleźć się w obrębie Kolegium Nauk Przyrodniczych.

Konferencja naukowa „Możliwości i bariery rozwoju regionu”

W roku 2008 zorganizowano konferencję jubileuszową. W jej trakcie zaprezentowano siedem referatów plenarnych a także 24 postery w I sesji: Produkcja roślinna a zrównoważony rozwój; 17 w trakcie sesji II: Produkcja zwierzęca a zrównoważony rozwój oraz 21 w sesja III: Przyrodniczo-społeczne aspekty zrównoważonego rozwoju.

W konferencji uczestniczyli liczni goście, reprezentanci uczelni rolniczych z całej Polski, a prof. Jan Siuta jako rolnik, gleboznawca i wybitny znawca zagadnień związanych z szeroko pojętą inżynierią środowiska był nie tylko członkiem Komitetu Naukowego konferencji, ale także prowadził jedną z sesji (Fot. 9) a także przedstawił referat pt. „Degradacja i rekultywacja powierzchni ziemi w Polsce” (Fot. 1 i 10).

W swoim wystąpieniu wyraził opinię, że powstanie i rozwój cywilizacji czynią nieuchronnym modyfikowanie środowiska, a zatem występuje konieczność działań na rzecz zachowania i kreowania produkcyjnych, krajobrazowych i zdrowotnych jego walorów. Kryteria oceny negatywnych i pozytywnych zmian w środowisku przyrodniczym są niejednoznaczne, nawet wtedy

gdzie za punkt wyjścia przyjmie się stan optymalny dla populacji ludzkich. Przekształcenia korzystne dla populacji obecnej mogą być niekorzystne lub wręcz wadliwe dla populacji przyszłych. Analogicznie, przekształcenia korzystne dla jednej gałęzi gospodarki mogą pogarszać komfort ekologiczny mieszkańców. Poruszone przez Pana Profesora kwestie były wielopłaszczyznowe i pobudzały do zadawania pytań i dyskusji, także w trakcie przeznaczonym na rozmowy kulturalowe. Pan Profesor z dużym zaangażowaniem włączał się w te rozmowy, a także był pomocny jako recenzent części prezentowanych prac, które ukazały się drukiem w Zeszytach Naukowych PTIE i PTG Oddz. w Rzeszowie (Zeszyt 11, 2009, 216 stron).

W podziękowaniu za wieloletnią współpracę naukową i organizacyjną gości konferencji nagradzano medalem „35 lat ośrodka akademickiego Rzeszów Zalesie”. W grupie nagrodzonych wyróżniono także profesora Jana Siutę (Fot. 11).

Konferencje naukowe „Retardacja przekształcania zasobów. Osiągnięcia, problemy, perspektywy”

Przy obecnym stanie jakości ekosystemów musimy nauczyć się nowego sposobu korzystania z bogactw żywej przyrody w taki sposób, aby nie uszczuplając gwałtownie jej zasobów, pozwalać na regenerację biotopów i biocenoz. Bardziej opłaca się zachowanie kapitału przyrodniczego niż jego nadmierna eksploatacja i niszczenie [Wilson 1999, 2013, Kostecka 2011, Skubała 2014].

Fot. 9. Prowadzący sesję referatową: prof. dr hab. Maria Rościszewska, dr hab. prof. UR Zofia Sokołowicz i prof. dr hab. Jan Siuta

Fot. 10. Prof. dr hab. Jan Siuta podczas wygłaszania referatu. Sesji przewodniczą: prof. dr hab. Dorota Bobrecka-Jamro oraz prof. dr hab. Wojciech Budzyński

Fot. 11. W podziękowaniu za wkład w rozwój ośrodka akademickiego w Zalesiu dyplom i pamiątkowy medal profesorowi Janowi Siucie wręczają dr hab. prof. UR Czesław Puchalski (Dziekan Wydziału Biologiczno-Rolniczego UR) i dr hab. prof. UR Zbigniew Czerniakowski (Pro-dziekan Wydziału)

Pomysł na konferencje „*Retardacja przekształcania zasobów. Osiągnięcia, problemy, perspektywy*” zrodził się w roku 2009. Wyznaczono poniższe cele tych konferencji naukowych;

- Określenie metod spowalniania materialnego przekształcania środowiska (przestrzeni i innych zasobów), jako ważnego instrumentu zrównoważonego rozwoju,
- Rozważenie sposobów stałego zwiększania partycypacji społecznej w procesie planowania zagospodarowania przestrzeni,
- Określenie retardacji w kontekście przyrodniczych, ekonomicznych i społecznych aspektów ZR,
- Zaprezentowanie dobrych praktyk w dziedzinie retardacji,
- Podzielenie się doświadczeniem i planami działań w zakresie upowszechniania retardacji,
- Poznanie stanu działań naukowo – badawczych i dydaktycznych w tym zakresie w skali krajowej i międzynarodowej.

Pierwsze spotkanie zrealizowano na Uniwersytecie Rzeszowskim we wrześniu 2009 roku². Podczas konferencji przedyskutowano 14 zagadnień o szerokim spektrum problemowym, ponieważ retardacja (spowolnienie) może mieć różne i bardzo szerokie znaczenia i odniesienia [Dołęga 2010, Kostecka 2010, Poskrobko 2010, Kistowski 2010]. Termin „retardacja” przywoływany jest jako element odpowiedzialnego budowania paradygmatu zrównoważonego rozwoju, choć należy go stosować ostrożnie z uwzględnieniem

społecznej i kulturowej organizacji życia. „Spowalnianie” należy rozważać zarówno pod kątem gospodarki przestrzennej, jak i utraty zasobów różnorodności biologicznej, nie zapominając o dylematach koncepcji w odniesieniu do ekonomii i problemów społecznych.

Pan Profesor Jan Siuta uczestniczył dopiero w kolejnych konferencjach z tego cyklu i nie był zwolennikiem słowa retardacja. Było to okazją do gorących dyskusji, gdzie pomysłodawców nazwy konferencji popierali inni uczestnicy, nadmieniając między innymi, że np. z powodu niezrozumienia tego słowa i z ciekawości, przyjeżdżali do Rzeszowa, aby razem z innymi zastanowić się nad jego kontekstem wobec konieczności budowania zrównoważonego rozwoju. Pan Profesor ostatecznie dał się przekonać podnoszonymi argumentami; uczestniczył z prezentacją w kolejnych konferencjach – także jako członek Komitetu Naukowego konferencji.

II konferencja naukowa z tego cyklu miała miejsce w Rzeszowie, we wrześniu 2012 roku³ a zainteresowanie nią rosło. Uczestnicy tego spotkania mieli okazję wysłuchać prezentacji profesora Jana Siuty pt.: „Fitomelioracja środowiska i krajobrazu niezbędnikiem cywilizacji” a po konferencji, na wycieczce i podczas spotkania towarzyskiego kontynuować dyskusję (Fot. 12).

W swoim wystąpieniu konferencyjnym Pan Profesor podkreślał, że struktury przestrzenne i sposoby użytkowania ziemi należy synchronizować z warunkami przyrodniczo-gospodarczymi,

² Materiały dyskusyjne podczas pierwszej konferencji wydano drukiem w *Biuletynie KPZK PAN* (z. 242, 2010, ss. 220).

³ Objęła 22 prezentacje opracowane następnie do druku w *Inżynierii Ekologicznej* z. 34 (2013, ss. 228).

stosownie do bytowych i kulturowych potrzeb społeczności lokalnych i regionalnych. Gleba i szata roślinna stanowią biologiczną powłokę lądowej powierzchni Ziemi. Antropogenizacja jej powierzchni, bezpośrednio i pośrednio zniekształca naturalne warunki środowiska. Likwidacja trwałej szaty roślinnej odsłania glebę na erozyjne działania wód opadowych i wiatru oraz nasila dynamikę powietrza atmosferycznego modyfikując warunki lokalnego klimatu. Wymienione zagadnienia, choć powszechnie znane, są wg Pana Profesora przeważnie niedoceniane na wszystkich szczeblach gospodarowania (zarządzania) ziemią, nie wyłączając z tego organów ochrony środowiska. W publikacji konferencyjnej, Pan Profesor określił determinanty rozwoju obszarów wiejskich wyliczając ku temu niezbędne czynniki [Siuta 2013].

Wspólnie spędzony czas na III Konferencji z omawianego cyklu (wrzesień 2016 r., Uniwersytet Rzeszowski⁴) przypomina Fotografia 13.

⁴ Zaprezentowano 38 prezentacji, które ukazały się drukiem w *Polish Journal for Sustainable Development*, 2016, vol. 20., ss. 190, oraz pojedynczo w *Inżynierii Ekologicznej*, 2017 i *Journal of Ecological Engineering*, 2017.

a)

c)

b)

d)

Fot. 12. Wspomnienie wspólnego czasu podczas II konferencji naukowej „Retardacja przekształcania zasobów. Osiągnięcia, problemy, perspektywy” (17–18.09.2012 r.): a) na sali obrad: od lewej prof. dr hab. Czesław Puchalski, prof. dr hab. Jan Siuta i prof. dr hab. Janina Kaniuczak; b) po pracowitym dniu obrad w Parku w Łańcutie od lewej prof. dr hab. Józef Koc, prof. dr hab. Joanna Kostecka i prof. dr hab. Jan Siuta; c) Pan Profesor z częścią uczestników II konferencji podczas zwiedzania Zamku w Łańcutie; d) do tańca i do różańca... od lewej: dr hab. prof. WSEiZ Kazimierz Dyguś, prof. dr hab. Jan Siuta i prof. dr hab. Barbara Wiśniowska-Kielian (Prezes PTIE w VII Kadencji 2008–2012), podczas biesiady po obradach konferencji

Fot. 13. Wspomnienie wspólnego czasu podczas III konferencji „Retardacja przekształcania zasobów. Osiągnięcia, problemy, perspektywy” (15–17. 09. 2016 r., Uniwersytet Rzeszowski): a) zbiorowe zdjęcie uczestników; b) na sali obrad; c) zawsze aktywny i nieobojętny uczestnik

W swoim wystąpieniu konferencyjnym, profesor Jan Siuta przypominał swoje wizjonerskie działania prowadzone w społeczeństwie miasta Opole na rzecz uzyskania ich poparcia dla unowocześnienia technologii działania tamtejszej elektrowni. W rozważaniach „Jak inżynieria ekologiczna przyczyniła się do kontynuowania budowy i rozwoju elektrowni Opole”, pokazał inżynierię ekologiczną jako stosowaną wiedzę z wielu dziedzin nauki i techniki, stanowiącą podstawę racjonalnego użytkowania i ochrony środowiska przyrodniczego oraz naturalnych i antro-

pogenicznych zasobów. Jej zadaniem jest służyć ekologicznemu rozwojowi cywilizacji, chronić, dostosowywać i tworzyć warunki niezbędne do życia człowieka, roślin i zwierząt.

Wspominał jak zasady inżynierii ekologicznej zastosowano właśnie przy modernizacji budowanej Elektrowni Opole przez zastosowanie nowoczesnych instalacji ochrony środowiska. Zmodernizowany projekt poddano „Kompleksowej ocenie oddziaływania Elektrowni Opole na środowisko” (opracowanej przez IOŚ). Ocena zreferowana i przedyskutowana w 1992 roku na kra-

jowym sympozjum naukowym zorganizowanym przez PTIE, z udziałem społeczności opolskiej, tym samym zapoznając ją z projektem. Celem wtórnym, ale pierwszoplanowym dla aglomeracji opolskiej było przeanalizowanie wieloczynnikowego wpływu budowy i eksploatacji Elektrowni na przyrodnicze i społeczne środowisko. Przyznanie Elektrowni „Opole” S.A. certyfikatu zgodności systemu zarządzania środowiskowego z normą ISO 14001 nadanego przez British Standards Institution, dowiodło zasadności kontynuowania budowy zakładu energetycznego spełniającego wymogi 21 wieku.

Na IV Konferencję⁵, w marcu 2020 roku, Pan Profesor już nie mógł przyjechać, usprawiedliwił się pogorszeniem stanu zdrowia, życzył owocnego spotkania.

PODSUMOWANIE

Pan Profesor Jan Siuta uczestniczył w rozwoju licznych uczniów i współpracowników a także wspierał niejedną ośrodek naukowy. Był inspiratorem wielu pomysłów, bezinteresownym opiniodawcą, jednocześnie krytycznym i życzliwym, w pełni zaangażowanym i niezwykle pracowitym dla uzyskania założonych celów. Pozostawił wielu kontynuatorów swojego życiowego dorobku; dumnych, że mieli zaszczyt być jego przyjacielami. Pozostanie także w pamięci przedstawicieli rzeszowskiego ośrodka akademickiego.

PIŚMIENNICTWO

- Borowski G. 2020. Profesor Jan Siuta - twórca i propagator inżynierii ekologicznej, życzliwy przyjaciel. *Inżynieria Ekologiczna*, 21(4), 33-42.
- Działalność Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej w latach 1990–2008. *Inżynieria Ekologiczna*, 20, 65-119.
- Kiryłuk A. 2015. Dwadzieścia pięć lat Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej. *Inżynieria Ekologiczna*, 44, 1-11. DOI: 10.12912/23920629/60017.
- Kostecka J. 2011. Studium przypadku: jaskółka oknówka *Delichon urbicum* okazją do przemyślenia potrzeby retardacji przekształcania zasobów przyrody i ochrony świadczeń ekosystemów. *Problemy Ekorozwoju*, 6(1), 139-144.
- Kostecka J. 2019. Ecological Engineering – a View on Tasks and Challenges. *Journal of Ecological Engineering*, 20(10), 217-224. DOI:10.12911/22998993/113538.
- Mańkiewicz-Cudny E. Historia zrzeszania się polskich inżynierów. Monografia wydana z okazji 75-lecia Naczelnej Organizacji Technicznej, w druku.
- Rosik-Dulewska Cz., Kusza G., Ciesielczuk T. 2020. Z wielkim żalem i smutkiem żegnamy wielkiego Naukowca, naszego Nauczyciela, Mentora, a przede wszystkim bardzo dobrego człowieka. <http://kopz.wpt.uni.opole.pl/z-wielkim-zalem-i-smutkiem-zegnamy-wielkiego-naukowca-naszego-nauczyciela-mentora-a-przedo-wszystkim-bardzo-dobrego-czlowieka/>
- Siuta J. 1995. *Rolnictwo jest ekologią stosowaną*. Instytut Ochrony Środowiska. Warszawa, ss. 69.
- Siuta J. 1999. Inżynieria ekologiczna i Polskie Towarzystwo Inżynierii Ekologicznej. *Chemia i Inżynieria Ekologiczna*, 10, 961-967.
- Siuta J. 2002. Inżynieria ekologiczna w mojej działalności. Wyd. Nauk. G. Borowski. Warszawa.
- Siuta J. 2010. Dwadzieścia lat Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej (PTIE). *Inżynieria Ekologiczna*, 22, 114-119.
- Siuta J. 2013. Fitomelioracja środowiska i krajobrazu niezbędnikiem cywilizacji. *Inżynieria Ekologiczna*, 34, 53-61.
- Skubała P. 2014. Nowy environmentalizm - rewolucja w sposobie myślenia o ochronie przyrody. *Zeszyty Naukowe PTIE i PTG Oddz. w Rzeszowie*. Nr 17, str. 91. <http://www2.univ.rzeszow.pl/wbr/zeszyty/pl/index.html>
- Statut Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej. Warszawa 2019.
- Wilson E.O. 1999. *Różnorodność życia*. PIW. Warszawa, ss. 508.
- Wilson E.O. 2003. *Przyszłość życia*. Wyd. Zysk i S-ka. Poznań, ss. 268.

⁵ W czasie konferencji przedyskutowano 44 problemy a ich wersja drukiem zaistniała ponownie w *Polish Journal for Sustainable Development*, 2020, vol. 24(1), ss. 136. Autorzy pojedynczych referatów zdecydowali się na ich upublicznienie w *Journal of Ecological Engineering*.